

Таким чином, інтелектуальні, моральні та естетичні почуття, які народжуються в душі дитини під враженням казкових образів, стимулюють потік думки. Це пробуджує до активної діяльності мозок, зв'язує повнокровними нитками живі острівці мислення. Під впливом почуттів дитина мислить словами. У казкових образах перший крок від яскравого, живого, конкретного до абстрактного. Завдяки казці дитина пізнає світ не тільки розумом, а й серцем.

Список використаних джерел:

1. Голюк О.А. Використання комунікаційного потенціалу Інтернет у процесі фахової підготовки майбутніх вихователів ДНЗ / О.А.Голюк // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 47 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 48-52.
2. Голюк О.А. Становлення суб'єктної позиції майбутніх вихователів ДНЗ та вчителів початкової школи в процесі фахової підготовки / О.А.Голюк // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 6-8 квітня 2016 р.) / за ред. Г.С.Тарасенко; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, інститут педагогіки, психології і мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип. 5. – С. 275-279.
3. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів умінь створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43
4. Колеснік К.А. Модель організації групової діяльності учнів при вивченні художнього твору / К.А. Колеснік // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2017. – Вип. 6. – С. 69-73.
5. Комарівська Н. Особливості вивчення малих фольклорних жанрів у початковій школі / Н. Комарівська // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : Збірник матеріалів науково-практичної конференції / Н.Комарівська. – Вінниця, 2012. – С.178-182.
6. Лазаренко Н. І. Зміст, структура і основні напрямки діяльності наукової лабораторії педагогічної майстерності викладача вищої школи // Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці: зб. Матеріалів III регіональної наук.-практ. конфер. – Т. 15. – С. 24-26.
7. Лазаренко Н. І. Формування у молодших школярів поняття про слово у взаємозв'язку його лексичних та граматичних значень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.02 «Методика викладання (української мови)» / Н. І. Лазаренко. – К., 1993. – 24 с.
8. Лапшина І.М., Комарівська Н.О. Використання елементів сучасних інноваційних технологій у формуванні інтересу до дитячої літератури у дітей дошкільного віку / Н.О. Комарівська, І.М. Лапшина // II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Інноваційні технології в дошкільній освіті». – Переяслав-Хмельницький. – 28-29 березня 2019. – С.44-48.
9. Прокопова О. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду школярів / О.Прокопова // Всесвітня л-ра та к-ра в навч. закл. України. – 2007. – №4. – С.2-5.
10. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.
11. Токарева Н.М. Казка і творча активність учнів [Творчість учнів на уроках мовлення] // Педагогіка і психологія. – 1995. – №3. – С.66-1.

ФОРМУВАННЯ ТОЧНОСТІ МОВЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «СИНОНІМИ»

Наталія Гавриленко, студентка ступеня вищої освіти магістра

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Науковий керівник: Н.О. Комарівська, кандидат філологічних наук, доцент

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FORMATION OF ACCURACY OF SPEECH OF YOUNGER PUPILS DURING THE STUDY OF THE SYNONYMS

Nataliia Gavrilenko, a master student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. Автор статті переконана, що якщо спрямувати вивчення всіх мовних явищ у функціонально-стилістичний аспект, систематично й послідовно звертати увагу на такі ознаки, як точність і логічність, то значно підвищиться мовленнєва культура молодших школярів, їхня загальна мовленнєва компетентність.

Ключові слова: початкова школа, точність мовлення, логічність мовлення, синоніми.

Abstract. The author of the article is convinced that if to direct the study of all linguistic phenomena in functional-stylistic aspect, to systematically and consistently pay attention to such features as accuracy and logic, the speech culture of younger pupils and their general speech competence will greatly increase.

Key words: elementary school, accuracy of speech, logic of speech, synonyms.

Сьогодні, як ніколи, зростають вимоги держави до мовленнєвої діяльності її громадян, питання мовної політики посідають все вагомніше місце в культурній політиці України. Однак висока мовленнєва культура – не природжена властивість людини. Досягти її можна лише цілеспрямованою і послідовною роботою. Культуру мовлення треба виховувати і в сім'ї, і в масовій мовній практиці. Цій почесній справі покликані служити художня література, радіо, телебачення, дошкільні заклади, але насамперед, школа. І особливе місце тут відводиться початковій ланці освіти.

Викладання всіх предметів, і особливо української мови, у 1-4 класах повинно становити не просто сам по собі навчально-виховний процес, а й турботу, зорієнтовану на формування дійсно високої мовленнєвої культури. Це розуміють і вчені методисти (Н.Бабич, Н.Гавриш, Г.Демченко, Н.Дзюбишина-Мельник, К.Дідух, М.Леонова, Л.Ніколенко, Г.Олійник, І.Пелипейко, М.Пентелюк, М.Стельмахович та ін.), і вчителі-практики.

Точність і логічність мовлення поряд із правильністю, багатством, чистотою, доречністю, виразністю належать до основних комунікативних якостей культури мовлення. Точним називається мовлення, в якому вжиті слова повністю відповідають своїм значенням і смислу висловленої думки. Точність мовлення передбачає, з одного боку, знання і вживання точних значень слів, словосполучень, речень, що відповідають нормам літературної мови, а з другого – уміння виражати свої думки так, щоб вони однозначно були сприйняті адресатом мовлення. Здавна вона пов'язується з умінням ясно мислити, знанням предмета мовлення й значення слів.

Логічність мовлення тісно пов'язане із точністю, оскільки характеризує зміст висловлювання і забезпечує його смислову послідовність. Логічність, як і точність буває предметна і понятійна. Предметна логічність полягає у відповідності смислових зв'язків і відношень одиниць мови зв'язкам і відношенням предметів і явищ у реальній дійсності. Логічність понятійна є відображенням структури логічної думки і логічного її розвитку в семантичних зв'язках елементів мови у мовленні [2]. Логічність виявляється не тільки у смисловій завершеності тексту, у правильності побудови речень, а й у точності вживання слів і словосполучень. Точне слововживання пов'язане з умінням вибрати потрібне слово із синонімічного ряду, чітко розмежовувати значення полісемантичного слова, а також паронімів, омонімів.

Однією з найбільш поширених причин порушення точності є нерозрізнення значеннєвих відтінків синонімів [1]. Тому винятково продуктивною для формування культури мовлення дітей є робота з синонімами. Використання їх у мовленні допомагає точніше передати думку, уникати тавтологічних повторів, сприяє увиразненню висловлювань. Тому доцільно, починаючи з початкових класів, навчати школярів розуміти значення синонімів, розрізняти їх семантичні відтінки, доречно вживати у мовленні.

Спостереження за роботою з синонімами в початкових класах свідчать про те, що з синонімічним багатством мови учні ознайомлюються недостатньо, кількість синонімічних рядів у словниковому запасі молодших школярів залишається обмеженою [6]. Добираючи синоніми до певних слів, школярі часто змішують їх зі спільнокореновими словами і до

одного синонімічного ряду відносять слова – різні частини мови, наприклад: *сум, сумувати, сумний* і т. п. Дуже важко вдається дітям усвідомлення відтінкових значень слів-синонімів. Натомість творчі вправи, прийоми збагачення мовлення дітей синонімами у практиці вчителів початкових класів дуже обмежені.

Залежно від мети і методики застосування вправи з синонімами можна об'єднати в кілька груп. Вправами першої групи передбачається навчити учнів знаходити близькі за значенням слова спочатку серед певної групи слів, потім у реченні і тексті. Це можуть бути вправи такого змісту: *Підкреслити із ряду слова, близькі за значенням; Вибрати і згрупувати слова, близькі за значенням; Які з поданих слів є зайвими? (1-й синонімічний ряд: думати, гадати, міркувати, роздумувати; 2-й синонімічний ряд: кричати, волати, горланити, репетувати); Знайти і підкреслити в тексті синоніми.*

У роботі над синонімами необхідно звертати увагу одночасно як на встановлення семантичної схожості, так і на виявлення відтінкових відмінностей у їх значенні. Адже в кожному ряду синонімів є і спільні, й окремі, особливі ознаки. Спільне – це те, що пов'язує дані синоніми, робить їх начебто представниками одного широкого поняття, а окреме те, що дає змогу кожному синоніму певного ряду підкреслити якийсь особливий бік поняття [4, с. 21].

Щоб учні якомога точніше усвідомили значення синонімів, вони мають збагнути різні елементи їх змісту, емоційне забарвлення. З цією метою можна використати такі вправи: *Розташувати синоніми за зростанням розмірів; Записати синоніми в порядку зростання швидкості руху; Замінити одним словом вислови; Записати речення, вибравши найточніший синонім.*

Наступним етапом у роботі з синонімами є формування в учнів уміння самостійно добирати синоніми до певних слів (утворювати синонімічні ряди). Тут важливо запобігти змішуванню учнями синонімів зі спорідненими словами, оскільки споріднені слова мають однакову за значенням спільну частину. Особливу увагу слід приділити тому, що слова, які входять до певного синонімічного ряду, завжди належать до однієї й тієї ж частини мови.

З цією метою доцільно використовувати вправи: *Знайти зайві слова в кожному ряду синонімів; Дібрати синоніми до слів; Замінити слово іде синонімом у кожному словосполученні. Що можна сказати про значення дієслова іде?*

Завершальним етапом роботи з синонімами вважаємо вправи на редагування текстів з метою дотримання вимог точності і логічності. Наприклад: *Замінити виділені слова виразнішими синонімами; Знайти в тексті недоречно вжиті слова і замінити їх синонімами. Записати удосконалений текст.*

Отже, збагачення словника учнів синонімами допоможе їм виділяти і позначати точні, істотні ознаки об'єкта, що сприятиме його поглибленому аналізу. А це, в свою чергу, створює основу для свідомого опанування такими важливими комунікативними ознаками, як логічність і точність мовлення.

Список використаних джерел:

1. Азаровська Г.О. Формування комунікативних умінь молодших школярів на уроках української мови / Г.О.Азаровська // Початкове навчання та виховання. – 2005. – Квітень (№ 10). – С.2-7.
2. Губарева Г.А. Про точність і логічність мовлення / Г.А.Губарева // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2008. – № 16. – С.104-105.
3. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід / О. П. Демченко // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Київ-Вінниця :Вінниця, 2002. – Ч.2. – С. 39-43
4. Дідух К.І. Збагачення мовлення школярів синонімами // Початкова школа. – 1996. – № 8. – С.20-23.
5. Комарівська Н. Формування культури мовленнєвої поведінки молодших школярів на уроках рідної мови / Н. Комарівська // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць. – Вип. 43 / Редкол. : В.І.Шахов (голова) та ін. – Вінниця: ТОВ Нілан ЛТД, 2015. – С. 43-47.
6. Крайнова Ж. Формування комунікативної компетентності молодших школярів на заняттях з рідної мови //

Початкова школа. – 2003. – № 11. – С.24-26.

7. Лазаренко Н. Збагачення словника молодших школярів прикметниками / Наталія Лазаренко // Початкова школа. – 1999. – № 1. – С. 14-17.

8. Лазаренко Н. И. Особенности развития форм организации учебного процесса по изучению украинского языка: исторический аспект / Н. И. Лазаренко // Дошкольное образование : опыт, проблемы, перспективы: Сб.мат.-лов VII Международ.науч.-практ. семинара. - Барановичи: БарГУ, 2016 С.106-108.

9. Лапшина І.М. Виховання інформаційної культури молодших школярів як складової комунікативної компетентності // Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій : збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця, ФОП Корзун Д.Ю., 2012. – С.164-168.

10. Родюк Н.Ю., Голюк О.А. Шляхи ефективного формування діалогічного мовлення учнів на уроках навчання грамоти / Н.Ю. Родюк, О.А.Голюк // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Старобільськ, 2019. – № 3 (326) травень. – С. 64-74.

11. Holiuk, O., Pakhalchuk, N., Rodiuk, N., Demchenko, O., & Kit, G. CRITERIA AND INDICATORS OF FORMATION OF HUMANISTIC AND VALUE ATTITUDE OF PRIMARY SCHOOLCHILDREN TOWARDS THEMSELVES //Proceedings of the International Scientific Conference. Volume III. – 2020. – Т. 198. – С. 198-211.

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ТВОРІВ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Руслана Геворкова, здобувач ступеня вищої освіти «магістр»

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

Науковий керівник: Л.В.Любчак, кандидат педагогічних наук, доцент

PRACTICE OF USE OF THE V.O. SUKHOMLINSKIIS WORKS IN FORMATION OF MORAL QUALITIES OF FUTURE FIRST CLASSES

Ruslana Gevorkova, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті проаналізовано процес виховання у дітей дошкільного віку морально-етичних якостей в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Розкрито значення творчої спадщини видатного педагога-гуманіста В.О.Сухомлинського у формуванні загальнолюдських духовних цінностей особистості. Наведено приклад комплексної роботи з дітьми дошкільного віку над творами видатного педагога.

Ключеві слова: виховання, педагог, літературні твори В.Сухомлинського, моральні цінності.

Abstract. The article analyzes the process of education of preschool children of moral and ethical qualities in the conditions of a modern preschool education institution. The significance of the creative heritage of the outstanding humanist teacher V.O. Sukhomlinsky in the formation of universal spiritual values of the individual is revealed. The example of complex work with children of preschool age on the works of an outstanding teacher is given.

Key words: education, teacher, literary works of V. Sukhomlinsky, moral values.

Виховання – це надзвичайно важка справа. Від того, як виховуються маленькі громадяни України, залежить наша старість і майбутнє всієї країни. Тому дуже важливо сьогодні приділяти увагу морально-етичному вихованню, адже світ змінюється, наука невпинно летить вперед, змінюються погляди людей і влада в країні, а одвічні моральні людські цінності, виплекані народною педагогікою, залишаються назавжди. Це доброта, милосердя, чуйність, щедрість, ввічливість, любов [1, с. 26].

Прогресивні педагоги і філософи різних часів проголосили чимало плідних ідей, які сприяли розвитку педагогічного мислення, підвищенню педагогічної культури, активізації творчого пошуку. Одним з невичерпних джерел виховання особистості є спадщина В. О. Сухомлинського, який надзвичайного значення у становленні дитини як особистості надавав розвитку її духовності, що є мірилом людських цінностей, суспільної значущості.